

The show must go on

Pandemi, krig i Europa og tøffe underskudd. Utfordringene står i kø, men så kenge familien Arnardo lever, vil det alltid være sikkes.

A-magasinet • side 18-32

Metteson: Skuespilleren som skal bli popstjerne

Sverre Breivik (29) sluttet ved Den Nationale Scene i Bergen for å se hvor langt han kan drive det som popartist. Men han skal tilbake til scenen.

A-magasinet • side 10-16

Syntesi: Har bokstavene farge og året en form? Du er ikke alene.

A-magasinet • side 44-48

Krydder: Skaff deg en kvern, så bevarer du smaken.

A-magasinet • side 51-53

Etfermøften

Fredag
13. mai
2022
Grunnlagt 1860
av Christian
Schibsted
○○○

Foto: Jan T. espedal

Ola Borten Moe:

- Ikke første gang ting går skeis i offentlig regi

Riksrevisjonen godkjente
Forskningsrådet for to uker
siden. Torsdag ble
styret sparket.

Nyheter • side 20-24

Vedum
skulle redde
kommunene.
Nå redder
kommunene
ham.

Kjetil B.
Alstadheim,
politisk redaktør
Meninger
side 3

I Finland
var det ikke
politikkerne,
men velgerne,
som tydeligst
viste vei

Halvor Hegtun,
kommentator
Nyheter
side 8

Nyheter
Revidert nasjonalbudsjett

Borten Moe kaster hele styret i Forskningsrådet

Forskningsrådet er i alvorlig økonomisk trøbbel, ifølge Ola Borten Moe. Nå går han dramatisk til verks. En gammel ringrev hentes inn for å rydde opp.

Torkjell J. Trædal

Regjeringens tålmodighet med styringen av Forskningsrådet er slutt.

Forskningsrådet er den soleklart største og viktigste aktøren innen finansiering av forskning i Norge. Organet forvalter nær 11 milliarder kroner på vegne av staten.

Inovember gjorde Aftenposten det kjent at Forskningsrådet manglet penger. Siden den gang har Kunnskapsdepartementet gått Forskningsrådets økonomi og styring etter i sømmene.

Det fører til at statsråd Ola Borten Moe nå går til flere oppsiktsevende skritt:

→ Hele styret i Forskningsrådet kastes. Fra torsdag klokken 12 er Kristin Halvorsen, tidligere finans- og kunnskapsminister som i dag leder forskningsinstituttet Cicero, ny styreleder.

→ Et nytt midlertidig styre re-duseres fra 11 til 5 styremedlemmer. Departementet mener man trenger mer kompetanse på offentlig forvaltning, budsjettering og regnskapsregler.

→ Forskningsrådet må sette i gang en ekstern granskning av egen økonomi.

→ Kunnskapsdepartementet varsler tettere kontroll med Forskningsrådet i tiden som kommer.

- Det er riktig og nødvendig å gjøre dette, sier statsråd Ola Borten Moe til Aftenposten.

Mener det styres mot milliardmangel. Nye tall Kunnskapsdepartementet har fått fra Forskningsrådet tyder på at pengemangelen kan bli enda større enn man trodde i høst.

Hvis ikke noe gjøres nå, ser regnestykket slik ut, ifølge Kunnskapsdepartementet:

→ Forskningsrådet legger an til å mangle 275 millioner kroner i år.

→ I 2023 er tallet oppe i 1,9 milliarder kroner.

→ I 2024 hele 2,9 milliarder kroner.

- Det er en situasjon vi åpentbart ikke kan havne i. Det er det vi må unngå. Det er ikke innenfor de fullmakter Forskningsrådet har eller de fullmakter Stortinget gir, sier Ola Borten Moe.

Fremover vil Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet finne ut av hvilke tiltak som må til. Men Moe kan allerede slå fast:

- Det vil få konsekvenser å love bort penger man ikke har.

- Hvis Forskningsrådet går i minus, kan man måtte betale tilbake penger?

- I prinsippet kan man det. Men det er en situasjon jeg mener vi skal unngå. Blant annet derfor

Fakta.
Dette er det nye styret

Leder: Kristin Halvorsen, direktør i Cicero. Tidligere kunnskapsminister og finansminister.

Nestleder: Robert Rastad, direktør ved Universitetet i Bergen. Tidligere rådmann og kommunaldirektør i Bergen kommune.

Medlem: Gunnar Hovland, konsernsjef i Tine.

Medlem: Linda Nøstbakken, forskningsdirektør i Statistisk sentralbyrå.

Medlem: Britt Elin Steinvog, seniorrådgiver ved Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet.

må vi ta kontroll på situasjonen nå.

Aftenposten har bedt Hilde Tonne, styreleder frem til torsdag, om å imøtegå tallene departementet legger frem i denne saken. Hun velger å sende en felles uttalelse for hele styret som må gå, gjennom kommunikasjonsavdelingen i Forskningsrådet.

Styret som nå går, mener at tallene ikke gjenspeiler hele den finansielle situasjonen i Forskningsrådet.

Vil stanse tildelinger. Konsekvensen statsråden nå varsler, er færre tildelinger og utlysninger av midler til forskning de kommende årene. Tildelinger vil bli skjøvet på. Antallet forskningsprosjekter som får penger blir færre.

- Vi varsler i revidert nasjonalbudsjett at vi innenfor noen områder der man har lovet bort for nye penger, vil stoppe tildelingene midlertidig, sier Moe.

Forskningsministeren forteller at dette spesiell gjelder forskning der pengene kommer fra Kunnskapsdepartementet.

Ifølge departementet mangler det allerede 1,8 milliarder ved utgangen av 2022 her.

Dette er penger som blant annet kan gå til prosjekter alle forskere kan søke om (Fripro-mid-

ler), tildelinger til såkalt forskningsinfrastruktur, penger til institutter som har fått gjennomslag i EU og medfinansiering av hele 4600 pågående forskningsprosjekter.

- Har ikke Forskningsrådet oversikt over egen økonomi? - Det er et «dynamisk bilde». Det er vel et greit uttrykk, sier statsråden.

Han understreker at nivået på tildelingene fra regjeringen til Forskningsrådet vil være på samme nivå som nå. Grepene som nå tas handler om å hindre et stort underskudd.

Styrelederen som nå må gå, Hilde Tonne, er til daglig konsernsjef i Statnett. Tirsdag fikk hun beskjed om at hun og styret erstattes. Resten av styret i Forskningsrådet fikk beskjed onsdag.

Styret skulle etter planen sitte ut året. Det nye styret får over ut perioden.

- Hvorfor reagerte styreleder Tonne på at hun må gå?

- Jeg tror vi har en felles opplevelse av at det er en utfordrende situasjon. Hun er profesjonell og dyktig dame, sier Ola Borten Moe.

- Kan dagens direktør for Forskningsrådet, Mari Sundli Tveit, bli sittende?

- Hun har sittet kort tid. Hun startet i mars i fjor. Så er det sty-

Nyheter
Revidert nasjonalbudsjett

Hr. Opprøsker

Forskningsministeren sparket hele styret i Forskningsrådet. Hvor langt går dette før forskere flest vil ha bort'n Moe?

Å | Kommentar
Andreas Slettholm
 Kommentator

Han går ikke stille i dørene, Ola Borten Moe. Etter drøyt et halvår på post tyder mye på at Senterpartiets nestleder blir den mest markante forsknings- og høyere utdanningsministeren noen gang.

Han har barbert NTNUs nye campusprosjekt. Han nektet å bevilge mer penger til det nye Vikingskipshuset på Bygdøy. At det går mot kostnadsøkninger, får Statsbygg og de øvrige involverte vær så god å finne en løsning på.

Slikt er uvant kost fra statsrådsminn. Det er sakens også den manøveren han nå har iverksatt. Hele styret i Forskningsrådet får sparken. Han har åpenbart ikke tillit til dem, som ansvarlig statsråd sørger han derfor for å få inn noen andre.

Det er ikke hvem som helst som nå får fyken. Styreleder Hilde Tonne er kompetent til å være godt gasjert konsernsjef i Statnett. Nestleder Kenneth Ruud leder det for tiden ikke helt uvesentlige Forsvarets Forskningsinstitutt.

Inn kommer tidligere SV-leder Kristin Halvorsen som ny styreleder. Hun er direktør ved Klimaforskningscenteret Cicero.

Hvem styrer forskningsmidlene? Bakgrunnen dreier seg i bunns og grunn om hvor stor handlefrihet Forskningsrådet skal ha. Rådet forvalter over ti milliarder kroner i året.

I utgangspunktet skal alle pengene på statsbudsjettet brukes opp samme år. Samtidig bevilger Forskningsrådet penger til flerårige programmer og lengre prosjek-

• Ola Borten Moe er en utradisjonell statsrådtype, mener kommentator Andreas Slettholm. Foto: Jan T. Espedal

ter. I praksis gjør Forskningsrådet derfor slikt som Finansdepartementet misliker. De binder opp budsjettene og dermed handlingsrommet til politikkerne for mange år fremover.

Men det lar seg ikke gjøre at all forskning skal startes, gjennomføres og avsluttes i løpet av et budsjettår. Blant annet derfor har Forskningsrådet hatt milliarder på bok.

Både Moe og hans forgjengere har tatt grep for å få Forskningsrådet til å redusere sparekontoen. Nå mener Forskningsrådet at det ikke er penger igjen å røre på. Rådet må kutte i utlysninger. I høst ble det bråk da rådet fikk en halv milliard kroner mindre enn det hadde regnet med.

I tillegg har det vært spørsmål om hvilken anledning Forskningsrådet har til å gjøre omprioriteringer. De har hatt praksis der de har «lånt» penger fra andre budsjettområder.

Røsker opp. Ola Borten Moe er en utradisjonell statsrådtype. Det er unektelig forfriskende med en statsråd som er tydelig i sine bestillinger og har lite imot å legge seg ut med sektoren han har ansvar for.

Der kan også mange sette pris på at det kommer noen som røsker opp i ting som «bare er sånn».

Forskningsrådet er heller ikke noen innsituasjon som høster bare godord blant forskere. Søknadsregimet, utforsigsparhetten og det som oppleves som tilfeldigheteter, skaper frustrasjon.

Men Moe ser ut til å ønske mer styring og kontroll. Altså omtrent det motsatte av det Forskningsrådets kritikere ønsker seg. At Moe varsler færre tildelinger og utlysninger av midler til forskning, vil skape reaksjoner.

Det betyr langt mer for forskningsmiljøene enn et styrebytte.

Økt politisk kontroll. Ønsket om større politisk kontroll ser ut til å være gjennomgående for det meste han foretar seg. Seneest denne uken oppnevnte han et ekspertutvalg som skal vurdere om det er politikkene som skal bestemme hvem som får kalle seg universitet. Ikke formelle og objektive kriterier.

Det er likevel en risiko for å trå feil. Spesielt når klare politiske mål kombineres

med relativt kort erfaring med fagfeltet. Det har ikke vært forsknings- og utdanningsfeltet han har vært forbundet med før utnevnelsen i oktober i fjor.

Ydmykhet er kanskje en dyd. Men det er ikke adferd som oftest brukes for å beskrive Ola Borten Moe.

Det er veldig drastisk å kaste et helt styre. Han må være ganske overbevist over at det er dem, og ikke ham, det er noe galt med.

Det er unektelig forfriskende med en statsråd som er tydelig i sine bestillinger og har lite imot å legge seg ut med sektoren han har ansvar for

Planer om å pusse opp kjøkkenet?

Vi bytter dører, skuffer, benkeplater, vask og leverer hvitevarer, uansett type og alder på ditt kjøkken!

Henvis til denne annonsen og få et supertilbud

Vi tar ansvar for hele prosjektet og skaffer rørløgger, elektriker og gulvlegger slik at du kan gjennomføre oppussing til fast pris og innen faste tidsrammer.

proforn®
 Kjøkken - garderober - bad
 www.proforn.as

GRATIS BEFARING OG KOSTNADSOVERSLAG!

Ring **4000 1617** for avtale eller send en epost til kunde@proforn.as

TA KONTAKT MED OSS DERSOM DU ØNSKER

- Nytt kjøkken eller en oppgradering
- Ny skyvedørsgarderober
- Ny eller oppgradert baderomsinnredning

MER ENN 20 ÅRS ERFARING SIKRER HØY KVALITET OG GODE LØSNINGER

© Proforn

Spar tusenlapper!

Ola Borten Moe henter inn Kristin Halvorsen for å rydde opp i Forskningsrådet. Foto: Jan T. Espedal

Vi varsler i revidert nasjonalbudsjett at vi innenfor noen områder der man har lovet bort for mye penger, vil stoppe tildelingene midlertidig

Ola Borten Moe, forsknings- og høyere utdanningsminister (Sp)

Styret i Forskningsrådet fikk onsdag beskjed om at de må gå. Foto: Forskningsrådet

Hilde Tonne er konsernsjef i Statnett og har ledet styret i Forskningsrådet frem til denne uken. Foto: Vidar Ruud / NTB

Fakta. Dette styret må gå

Disse har sittet i styret i Forskningsrådet siden 2019:

Hilde Tonne, konsernsjef Statnett, Oslo, styreleder

Kenneth Ruud, administrerende direktør Forvarets forskningsinstitutt, Tromsø, nestleder

Jan Magnus Aronsen, Førsteamanuensis Universitetet i Oslo, Oslo

Eli Aamot, konserndirektør SINTEF, Trondheim

Karianne Melleby, administrerende direktør Storskogen Norge, Oslo

Mette Halskov Hansen, viserektor for klima, miljø og tverrfaglighet Universitetet i Oslo, Oslo

Pinar Heggernes, prorektor for utdanning og digitalisering Universitetet i Bergen, Bergen

Kirsti Hjemdahl, daglig leder, Stiftelsen Cuitiva, Kristiansand

Tomas Kåberger, professor Chalmers tekniska högskola, Sverige

Eimund Nygaard, adm.dir, Lyse, Stavanger

Lars Harry Vorland, professor em., tidl. adm.dir, Helse nord RHF, nå pensjonist, Tromsø

Eirin Isaksen Winsnes (ansattrepresentant)

Lena Cappelen Endresen (ansattrepresentant)

rets jobb å selvsagt vurdere det spørsmålet sånn som styret alltid skal gjøre.

Ola Borten Moe sa til Aftenposten i november at Forskningsrådet hadde lovet bort mer enn de hadde. Til slutt ba han Forskningsrådet om å ikke oppføre seg en politisk aktør i diskusjonen om finansiering.

- Og så må vi komme opp med noen forslag på kort sikt og forhåpentlig vis på lengre sikt.

- Du kjemner systemet fra både Cicero og departementet?

- Ja, jeg håper det er en fordel å kjemne systemet fra Kunnskapsdepartementet og finansdepartementet, og fra sektoren. Det er et fint sammensatt styre med god oversikt over sektoren.

- Dere er få. Da kan dere kanskje kaste dere raskt rundt og ta grep?

- Vi begynner selvfølgelig så fort vi kan.

Dette mener departementet. Kort fortalt handler saken om Forskningsrådets økonomi om at de tildeler penger til forskning flere år frem i tid. Når en søknad om forskningsmidler når gjennom, venter det årlige utbetalinger til forskerne.

Men Forskningsrådet har ikke fått så mye over statsbudsjettet som de hadde forventet. Det gjorde at Forskningsrådet risikerte å måtte kutte i tildelinger, konkluderte de selv med i for-

Olav Tjønnhaugen

Olav Tjønnhaugen

Hovedregelen er at statlige organer skal bruke opp pengene de får hvert år. Penger som kommer fra en post i statsbudsjettet, skal brukes på det de er tenkt til.

Siden Forskningsrådet tildeler penger over tid, har de imidlertid samlet opp tildelinger fra ulike departementer og poster i statsbudsjettet på en sparekonto. Deretter har pengene blitt sjonglet og fordelt på tvers av ulike tildelinger og mellom år. De kaller det «aktiv likviditetsstyring».

DFØ konkluderte i februar med at Forskningsrådet ikke kan forvalte pengene slik de har gjort, uten at det bryter med dagens regler.

I et styremøte i Forskningsrådet 11. februar omtalte direktør Mari Sundli Tveit DFØ-gjennomgangen slik: «Det har vært en po-

sitiv og lærerik prosess for Forskningsrådet».

Det ligger i kortene at det vil bli en tettere oppfølging av forskningsrådet fremover, sier Ola Borten Moe. Han er forberedt på spørsmål om hvordan man havnet der man er.

- Min oppfatning er at det er et samlet system som må ta ansvar for det, inkludert departementet. Når det er sagt, så er vi der vi er. Vi må agere med utgangspunkt i det.

- Har du sett noe lignende før?

- Ja, dessverre er det ikke første gang ting går skeis i offentlig regi. Det som er annerledes nå fremover, er at det er slutt på at man bare kan bevilge seg ut av problemet.

- Et kursskifte. Aftenposten har bedt styreleder Hilde Tonne om å imøtegå tallene Kunnskapsdepartementet legger frem i denne saken.

Hun velger å sende en felles uttalelse for hele styret som må gå gjennom kommunikasjonsavdelingen i Forskningsrådet:

«Styret i Forskningsrådet har forvaltet og bevilget forskningsmidler for å sikre en stabil og langsiktig finansiering av norsk forskning. Forskningsrådet har tatt utgangspunkt i forvaltning av

hele forskningsporteføljen med midler og styring på tvers av departementer. Dette for å kunne gi en langsiktighet knyttet til forpliktelser over 4-5 år i kombinasjon med etårlige statsbudsjetter.

Tallene det vises til reflekterer ikke denne praksisen og viser derfor heller ikke den reelle finansielle situasjonen. Styret har fulgt denne praksisen på besittling fra departementet og i det vi har oppfattet som full forståelse og aksept for måten dette er gjort på. Vi registrerer at det nå er et kursskifte på dette området.

Styret står fullt og helt bak forskningsrådets økonomistyring, og mener den er god og forsvartlig. Noe som også bekräftes av Riksrevisjonens siste revisjon helt uten merknader, fra april 2022.

Vi tar statsrådets beslutning til etterretning. Det har vært fire spennende år der vi har fått være en del av arbeidet for å fremme forskning og innovasjon gjennom stabile og langsiktige rammevilkår, slik at vi i Norge kan møte de store samfunnsutfordringene på en kunnskapsbasert måte.

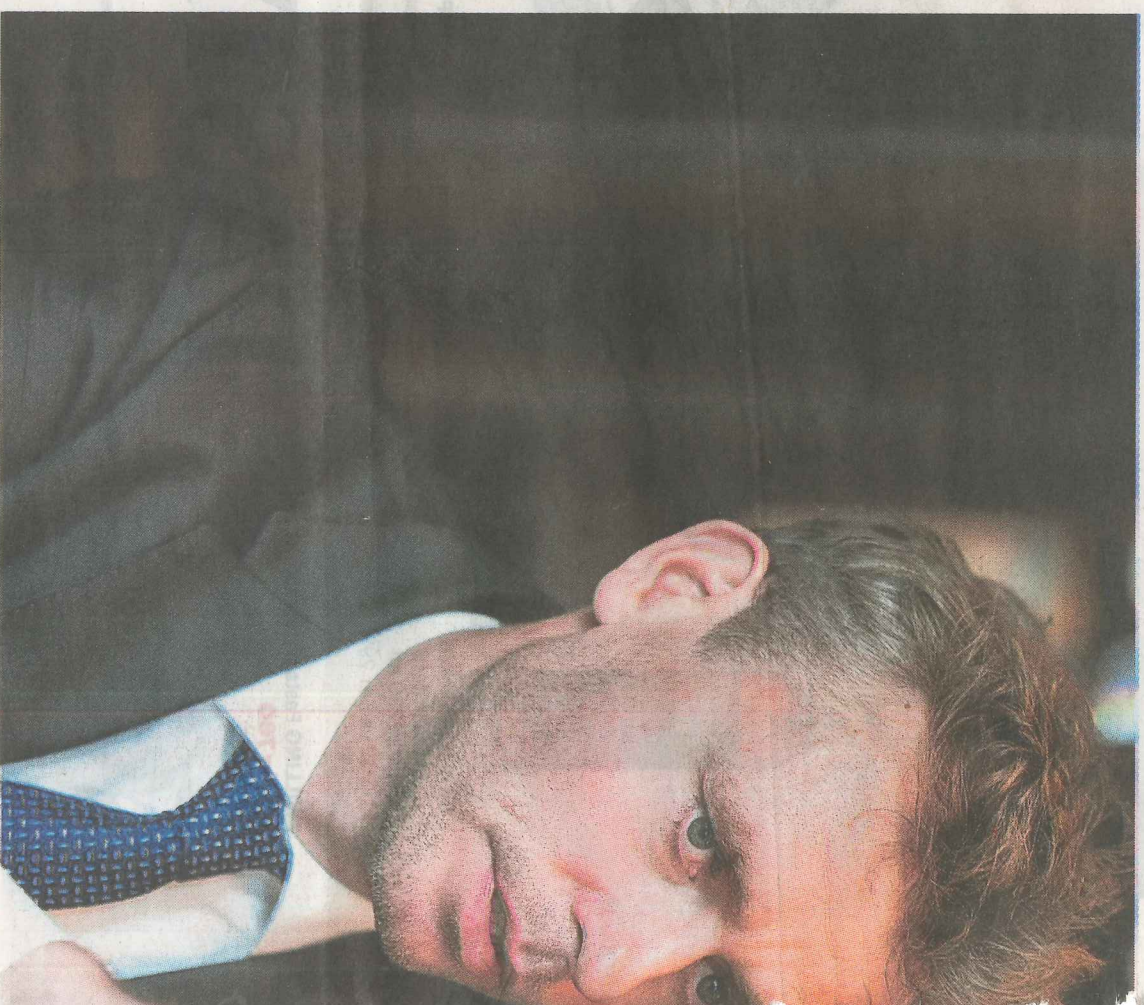
Vi er imponert av de gode resultatene som er oppnådd i norsk forskning, og ønsker at det jobbes videre med å utvikle et forutsigbart og kraftfullt forsknings-system for fremtiden».

Debatt & meninger

Kronikk

Statsråden omtaler situasjonen som «alvorlig». Realiteten er at det er en oppkonstruert krise.

Statsråden for forskning og høyere utdanning, Ola Borten Moe (Sp), kasset nylig styret i Forskningsrådet. Han forklarte det med at Forskningsrådet er i alvorlig økonomisk trøbbel. I kronikken får han svar fra medlemmer av det nylig avgåtte styret. Foto: Jan T. Espedal

Det har den siste tiden vært mye oppmerksomhet rundt Forskningsrådets økonomiske situasjon, en situasjon statsråden for forskning og høyere utdanning, Ola Borten Moe (Sp), omtaler som «alvorlig». Realiteten er at dette er en oppkonstruert krise. Den kunne vært løst uten økt pengebruk og uten den dramatikken og uroen dette har utløst i Forsknings-Norge.

Statsråd Moe har i flere sammenhenger vist til en rapport fra Direktoratet for økonomistyring som kom i februar 2022. Han mener rapporten peker på en ulovlig praksis. Det han unnlater å nevne, er at rapporten ikke bare omtaler Forskningsrådets økonomistyring som god, den peker også på at praksisen med å disponere midler på tvers av bevilgninger, som har vært gjennomført i full forståelse med Kunnskapsdepartementet og tidligere statsråder, kun krever en fullmakt. En fullmakt statsråden har valgt ikke å be Stortinget om.

Forskning krever langsiktighet. Problemet norsk forskning nå er styrt inn i, er en konsekvens av den kortsiktige og ufleksible måten forskningen finansieres på, gjennom departementenes bevilgninger til Forskningsrådet.

Forskning krever langsiktighet. Det er det ikke mulig å oppnå innenfor ettårige bevilgninger når forskningsprosjektene generelt løper i fire til fem år. Det er derfor over mange år utførnet en praksis hvor dette løses gjennom større overføringer fra år til år. Dette for å kunne ha sikkerhet for å dekke prosjektoppliktelsene og midlertidig utnytte midler på tvers av noen bevilgninger for å kunne styre mot lavere overføringer.

Dette har vært viktig, blant annet for å støtte finansielt opp om instituttsektorens suksess med å hente hjem sterkt ønskede midler fra EU. I tråd med departementets føringer vil hver EU-krone utløse tilleggssøtte fra Forskningsrådet for å sikre at prosjektene kan gjennomføres. Når sektoren har suksess på denne viktige arenaen,

koster det også mer penger for Forskningsrådet.

Ukorrekt påstand i Dagsnytt 18. For å sikre langsiktighet i bevilgninger i et system med ettårige bevilgninger har Forskningsrådet måttet ha penger på bok. Denne praksisen har ikke bare vært akseptert av og diskutert med skiftende regjeringer, den har også vært omtalt i statsbudsjettet.

Styret som nylig gikk av, hadde imidlertid et klart styringssignal om at overføringene skulle reduseres, samtidig som aktivitetsnivået skulle opprettholdes. At nivået på overføringer var større enn det departementene ønsket, viste seg også ved at det over tre år ble tatt ut 1,7 milliarder kroner av likviditeten som kunne bidra til å dekke forpliktelser. Det krever både tettere likviditetsstyring og noe midlertidig kryssbudsjettering. Det er en praksis som har vært grunnlag forankret med departementet.

Statsråden sa på Dagsnytt 18 den 18. mai at praksisen med kryssbudsjettering betyr at Forskningsrådet gjør investeringer som ikke samsvarer med Stortingets bevilgninger på de enkelte tiltaksområder. Det er ikke korrekt. Den helhetlige likviditetsstyringen sikrer at midler samlet sett og over tid brukes på tiltak i tråd med Stortingets bevilgninger på de enkelte tiltaksområdene, men på en måte som sikrer at midlene settes i arbeid så hurtig som mulig og dermed bidrar til å redusere overføringer.

Statsrådets konstruerte krise vil kunne stanse satsinger som vil lide i lang tid fremover – helt uten at det er nødvendig

Debatredaktør
Erik Tornes
Adresse: Aftenposten, Debutt,
Boks 1178, 0107 Oslo

Debutt
E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl.
mellemrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker / debattinnlegg på nett
aftenposten.no/meninger
Aftenposten returnerer ikke artikler
som blir sendt på papir.

Kronikk
E-post: kronikk@aftenposten.no
Kronikk: Maks. 6000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

Vil fremdeles gjelde selv om Riksrevisjonen nå skulle ta inn over seg Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings merknad om at deler av budsjettpraksisen krever en fullmakt. En fullmakt statsråden altså ikke ønsker å be om.

Administrasjonen i Forskningsrådet har i samråd med styret ved flere anledninger kommet med forslag til konkrete tiltak for å etablere en mer langsiktig praksis som samtidig tar med overføringer.

Forslagene inkluderer blant annet en praksis med flerårsbudsjetter, som i Sverige, økt fleksibilitet mellom de ulike departementene bevilgninger og etablering av særlovsselskaper, som vil kunne drives etter vanlig regnskapspraksis og ikke som årlig driftsregnskap etter kontantprinsippet.

Disse forslagene har fått liten respons og er ikke blitt fulgt opp, heller ikke av statsråd Moe.

Vil lide i lang tid fremover. Det nylig avgitte styret tar selsvagt statsrådens beslutning til etterretning, men vi stiller oss undrende til hvordan han fremstiller dette i mediene, og til hva regjeringen egentlig ønsker å oppnå.

Dersom målet var tryggere økonomistyring, fortsatt høy forskningsaktivitet av god kvalitet og forutsigbarhet for våre verdensledende forskningsmiljøer, ville det vært en fordel å starte en dialog basert på de forslagene Forskningsrådet har tatt opp. Og det ville vært rasjonelt å søke fullmakt i Stortinget som del av revidert nasjonalbudsjett.

Dagens situasjon bidrar bare til uro og usikkerhet for miljøene som skal skape kunnskapsgrunnlaget for fremtidens Norge. Og statsrådens konstruerte krise vil kunne stranse satsinger som vil lide i lang tid fremover - helt uten at det er nødvendig.

Medlemmer av Forskningsrådets ny-lig avgåtte styre signerer kronikken:

- Hilde Tonne, konsernsjef, Statnett, Oslo,
syrveleder
Kenneth Ruud, administrerende direktør,
Forsvarets forskningsinstitutt, Tromsø,
nestleder
Jan Magnus Aronson, førstemannensis,
Universitetet i Oslo, Oslo
Eli Aarnot, konserndirektør, Sintef, Trondheim
Karianne Melloy, administrerende direktør,
Storskogen Norge, Oslo
Mette Halskov Hansen, viserektor/professor,
Universitetet i Oslo, Oslo
Pinar Heggernes, prorektor for utdanning
og digitalisering, Universitetet i Bergen,
Bergen
Kirsti Hjendahl, daglig leder, Stiftelsen
Cultiva, Kristiansand
Thomas Kåberger, professor, Chalmers tekniske
høgskole, Sverige
Eimund Nygaard, adm.dir., Lyse, Stavanger

Lars Harry Vorland, professor em., tidl.
adm.dir., Helse nord RHF, Tromsø

Kort sagt

Feil om legemiddeltilgang

Det er gledelig at åtte helseledere ønsker et tettere samarbeid med legemiddelin industrien (Aftenposten 12. mai). Det har vi etterlyst i et år.

Men fallene de bruker, er rett og slett feil.

Rapporten de refererer til, der de sier at Norge ligger på 6. plass når det gjelder innføring av nye medisiner, viser ikke dette i det hele tatt. Den viser at Norge er på 15. plass.

Vi ligger bak alle de andre nordiske landene, også land som Tsjekia og Spania. Ikke på 6. plass.

Norge har godkjent 83 legemidler av totalt 160 i denne perioden. Det utgjør 52 prosent. Til sammenligning har Danmark godkjent hele 81 prosent.

Samme rapport viser at av de 45 nye legemidler som er godkjent i Europa i 2020, har Norge kun godkjent 12.

Samtidig bruker Norge 414 dager fra medisinen er godkjent av europeiske myndigheter til norske pasienter kan ta dem i bruk. Også her er vi tregest i Norden.

Dette har også en uavhengig tredjepart som evaluerte hele det norske systemet, konkludert med: Norge bruker lengre tid og godkjenner færre nye medisiner enn våre naboland.

Vi er enig i at vi alle kan bli bedre. Vi jobber med å korte ned tiden og ønsker å levere dokumentasjon så raskt som mulig. Men vi opplever ofte at Norge ber om data som ingen andre land krever. Dette medfører forsinkelser. De består også data om medisiner som aldri vil være relevante - blant annet fordi det ikke finnes noen norske pasienter med sykdommen.

Det er oppløftende at direktørene ønsker bedre samarbeid. Da kan vi gå i dialog om hvilke produkter som burde bestilles og hvilke data man da trenger. Da blir ressursene i helsesektoren brukt bedre.

Det er viktig. For det er rekordmange (223) nye medisiner som venter på vurderingene som gjøres ved Statens legemiddelverk, og saker som venter sju måneder for i det hele tatt å få en saksbehandling.

Vi ønsker alle å gi norske pasienter rask tilgang til nye medisiner. Bedre samarbeid er nøkkelen til å nå det målet. Vi er klare til å bidra.

Karita Bekkemellem,
administrerende direktør, Lege-
middelindustrien (LMI)

Avkolonisering er en eksistensiell trussel mot akademina

I Aftenposten 14. mai fastslår Ine Therese Berg at «avkolonisering» ikke er «en eksistensiell trussel mot akademina».

I 2018 hadde vi en omfattende debatt om avkolonisering ved norske universiteter. I denne debatten ble det klart at tilhengerne av avkolonisering ikke bare ønsker å utvide pensumlistene. De insisterer også på at den vitenskapelige metode basert på rasjonalitet, som i århundrer har vært grunnlaget for all virksomhet ved våre universiteter, ikke nødvendigvis er universell. Man krevde at andre kunnskapsformer basert på blant annet «urfolksepistemologi», nå må sidestilles med det man kalte den «vestlige» tilnærming til forskning.

Av Bergs innlegg aner man at også hun er tilhenger av dette synet, selv om hun er uklar her. Hun ønsker ikke å «ekskludere kunnskap som ikke er produsert innenfor vårt eget vitenskapelige paradigme». Hun vil «utfordre strukturelle skjevheter som blant annet innebærer at vi ikke trenger å lære noe om praksiser som er helt sentrale innen andre kulturer».

Det er uforståelig at en førstestemannensis ved et norsk universitet ikke er klar over at fag som sosialantropologi og religionshistorie arbeider med å utvide våre kunnskaper om «praksiser» innen nettopp ikke-vestlige kulturområder. Men det må være et ufravikelig krav at denne forskningen fortsatt må være basert på kvalitetskriterier forankret i tradisjonell vitenskapelig rasjonalitet og ikke etnisk, kulturell eller geografisk bakgrunn. Dette gjelder også all annen virksomhet ved våre universiteter - forskningsprosjekter, ansettelser, bedømmelse av vitenskapelige artikler og sammenstilling av pensum. Det er disse kriteriene som har vært grunnlaget for den suksesshistorien vestlig forskning representerer.

Avkoloniseringsideologien er i realiteten en udelikat blanding av identitetspolitikk, postmoderne relativisme og antivistiske holdninger. Den er en eksistensiell trussel mot akademina.

Stig S. Frøland,
professor emeritus i medisin,
Universitetet i Oslo

Et vedtak om å gi fullmakt til praksisen dette året, ville fjernet det formelle hindret som statsråden nå omtaler som en alvorlig situasjon.

Flere konkrete forslag. Det er heller ikke en riktig fremstilling når Moe sier at Forskningsrådet forholdt seg til kutt over tid på 1,7 milliarder kroner som et «lån» i sin økonomistyring.

Kutt i store overføringer med samtidig klar føring om å opprettholde aktivitetens nivå reduserer handlingsrommet i fremtidige budsjetter hvis budsjettammenligger fast, fordi forskningsprosjekter pr. definisjon er langsiktige og ikke kan bevilges for bare ett år av gangen.

Likevel finnes det et handlingsrom, for eksempel gjennom å endre planlagte fremtidige utlysninger.

Da det ble klart at det ikke ville komme nye midler, og at gjeldende praksis ikke lenger var akseptert, tok Forskningsrådet umiddelbart hensyn til dette i budsjettet - sist i styrevedtak rundt behandlingen av langtidsbudsjettet i oktober 2021. Dette vedtak er offentlig. Det peker på konkrete tiltak som administrasjonen skal følge opp, og vedtaket ble også grundig diskutert med statsråden i det styremøtet han deltok i 10. mars i år.

Økonomistyringen og budsjetteringen i Forskningsrådet har vært revidert av Riksrevisjonen uten merknader, sist 29. april i år. At Riksrevisjonen gir Forskningsrådets generelle økonomistyring en ren revisjon,

Les flere
debattinnlegg
på ap.no